

Az osztrák és a magyar fizetési meghagyásos eljárás: közös út – közös cél?

I. BEVEZETŐ GONDOLATOK

Az Európai Unió tagállamainak nagyobb részében ismert és alkalmazott intézmény a fizetési meghagyásos eljárás, 28 tagállamból 24-ben van jelen.^[1] Az egyes tagállami eljárások részletszabályai eltéréseket mutatnak ugyan, de kimutathatók az eljárások azon meghatározó elemei is, amelyek alapján a tagállami eljárások összevetése, összehasonlító vizsgálata elvégezhető.^[2] Valamennyi eljárás közös elemének tekinthető, hogy az eljáró tagállami hatóság a kérelmező egyoldalú kérelmére, a kötelezett meghallgatása nélkül egy írásbeli határozatot bocsát ki, melyben a kötelezettet az abban foglaltak teljesítésére hívja fel. A kötelezett ellentmondással tud védekezni a határozattal szemben, mellyel az érvényesített igény kontradiktórius eljárásban történő vizsgálatát éri el.^[3] Tekintettel a közös eljárási pontok kimutathatóságára, vizsgálható a tagállami eljárásoknak azon eleme is, hogy alkalmaznak-e értékhatárt az eljárás igénybevételével kapcsolatosan. E kérdéskörben megállapítható, hogy a 24 tagállami fizetési meghagyásos eljárásból 15 nem kíván értékhatárt szabályozni, tehát az érvényesített követelés értékétől függetlenül elérhetővé teszi az eljárást a hitelezők számára.^[4] Két tagállam, Csehország és Portugália esetében kettősséggel találkozunk e tekintetben, ugyanis értékhatár szerepel az eljárás szabályai körében, azonban a követelések típusa és az eljárás technikai feltételeinek függvénye, hogy

[1] Dánia, Egyesült Királyság, Írország valamint Ciprus polgári eljárásjoga nem szabályozza az eljárást. Lásd ehhez: https://e-justice.europa.eu/content_order_for_payment_procedures-296-hu.do (2018. 04. 19.); Ertérően nyilatkozik Rák Viktor, 28 tagállam közül 20 esetben mutatja ki a fizetési meghagyásos eljárás létét, Ciprus, Dánia, Egyesült Királyság, Írország mellett Finnország, Hollandia és Málta került fel azon listájára, amelyben a fizetési meghagyásos eljárás általános leírásának megfelelően eljárás nincsen jelen. (Rák, 2016, 21.)

[2] Rák, 2016, 19.

[3] Rechberger – Kodek, 2001, 1.; Gáspárdy, 2001, 125.; Harsági, 2012a, 2.

[4] Ide sorolhatók a következő tagállamok: Németország, Finnország, Franciaország, Görögország, Olaszország, Hollandia, Svédország, Spanyolország, Bulgária, Horvátország, Litvánia, Lengyelország, Románia, Szlovénia, Szlovákia. Lásd ehhez: https://e-justice.europa.eu/content_order_for_payment_procedures-296-hu.do (2018. 04. 19.)

tekintettel kell-e lennie az értékhatárra a kérelmezőnek, vagy sem.^[5] Az értékhatárt alkalmazó tagállamok köre szűkebb, hét tagállamban jelenik meg az eljárás igénybevétele során értékbeli meghatározással.^[6] A szabályozások jellemzően felső értékhatárokat határoznak meg, azaz felső korlátot kívánnak állítani a fizetési meghagyásos eljárás igénybevétele során, és az értékhatárt meghaladó követelések tekintetében kizárják az eljárás igénybevételét.^[7] A magyar fizetési meghagyásos eljárás egyediségét e tekintetben azon szabályozás jelenti, amely szerint kettős értékhatárral kell számolni az eljárásban: 3 és 30 millió forinttal. Utóbbi tekinthető az európai megoldásokat követő felső értékhatárnak, míg a 3 millió forintos értékhatár már az eljárás választásának szabadságát határolja be.

Éppen ezért vizsgálatunk kiterjedt az értékhatár alkalmazással szorosan összefüggő azon kérdésre, hogy az egyben együtt jár-e az eljárás kötelező igénybevételével is. Az értékhatárral érintett tagállami eljárások vizsgálata nyomán nagyobb részben nemlegest választ kell adnunk a kérdésre.^[8] Az eljárás igénybevétele a kérelmező választásához kapcsolódik, azaz fakultatív. Az értékhatár csupán annyiban jelent számára korlátozást, hogy igénybe tudja-e venni az eljárást a konkrét követelése tekintetében vagy sem. Amennyiben – a követelésére tekintettel – az eljárás számára nyitva álló igényérvényesítési út, szabadon, a rendelkezésre álló polgári peres és egyszerűsített eljárások előnyeinek-hátrányainak mérlegelése után dönthet az eljárás mellett vagy ellen.^[9]

Az osztrák és a magyar fizetési meghagyásos eljárásban azonban speciálisan kapcsolódik össze a két vizsgált eljárási elem: a szabályozott értékhatáron belül az eljárás igénybevétele kötelező. Az osztrák eljárásban a felső értékhatárként szabályozott 75 ezer euro, a magyar eljárásban a 3 millió forintos értékhatár teremti meg a kötelező igénybevétel körét.^[10]

E két eljárás fenti jellemzőik és történeti fejlődésük alapján is szoros összefüggést mutatnak. Ezért jelen tanulmányban arra kérdésre kívánunk választ találni, hogy az eljárások – az értékhatár alkalmazás és kötelező igénybevételi szabályozás során – azonos utat jártak-e be, milyen célok mentén határozták meg a jelenlegi szabályozási rendszerüket. Leglényegesebb kérdésünk végül arra irányulna, hogy a jövőben csatlakozhatnának-e az európai többséghez (értékhatár nélküli eljárások), illetve ha alkalmaznak is értékhatárokat, az eljárás igénybevételét fakultatívvá tudnák-e tenni?

II. AZ OSZTRÁK FIZETÉSI MEGHAGYÁSOS ELJÁRÁS - AZ ELJÁRÁS TÖRTÉNETE, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ ÉRTÉKHATÁROKRA ÉS AZ IGÉNYBEVÉTELRE

Heinz Helmreich a német nyelvterület fizetési meghagyásos eljárásait vizsgáló könyvében akként nyilatkozott, hogy a fizetési meghagyásos eljárások között a legfőbb különbség nem felépítésükben, hanem az eljárás típusában mutatható ki.

[10] https://e-justice.europa.eu/content_order_for_payment_procedures-296-at-hu.o?member=1#_1_2 (2018.04.19.); Fmhtv. 3. § (2) bek.

A fizetési meghagyás kibocsátható a peres eljárás részeként – lásd Mahnk-lageverfahren –, vagy a polgári peres eljárással szorosan vagy kevésbé szorosan összekapcsolódó egyszerűsített eljárásban, egy ún. önálló fizetési meghagyásos eljárásban is. Az utóbbi megoldás jellemzi a német szabályozást, a Mahnk-lageverfahren-modellt követi az osztrák szabályozás.^[11]

Az osztrák szabályozás alapját az 1873. évi Fizetési meghagyásos eljárásról szóló törvény (Mahngesetz)^[12] fektette le. A szabályozás „a fizetési meghagyásos eljárás dualizmusát valósította meg”, és 1983-ig, a Polgári perrendtartás novelláris módosításáig meg is őrizte.

Az osztrák jogalkotó visszanyúlhatott volna a német megoldás szerinti önálló fizetési meghagyásos eljárás gazdag szabályozási előzményeihez, ő azonban más utat választott: Kísérletet tett a peres eljárás és a fizetési meghagyásos eljárás egységes rendszerben történő összeolvasztására. Azaz a járásbíróóságok hatáskörébe tartozó ügyekben egy megosztás vezetett be: a rendes polgári peres eljárás mellett megnyitotta az igényérvényesítés útjaként az önálló, és az ún. Mahnk-lageverfahren lehetőségét is. Ezáltal a kérelmező kettős választási lehetőséget kapott. Választhatott a rendes polgári per keresettel történő megindítása és a fizetési meghagyásos eljárás kérelmezése között, valamint a fizetési meghagyásos eljáráson belül is eldönthette, hogy annak önálló vagy Mahnk-lage – azaz a perrel szorosan összefüggő – modelljét veszi igénybe. Ezt nevezzük „dualista fizetési meghagyásos eljárási rendszernek”.^[13]

1. Egyszerű önálló fizetési meghagyásos eljárás^[14]

Az osztrák jogalkotó a fizetési meghagyásos eljárás bevezetésével elsődlegesen azt a célt tűzte ki, hogy a nem vitatott követelések esetében egy költségtakarékos és gyorsabb kikényszerítési jogcímet biztosítson a hitelezők számára, és ezáltal a bíróságokat tehermentesítse.^[15] A bevezetett eljárást nem kívánták a polgári perrel azonos módon, párhuzamosan szabályozni, ezért az eljárást egyfokú rendszerben építették ki^[16], és a polgári peres eljárás garanciális elemei sem jelentek meg az eljárásban. A kötelezett eljárási jogait érintő gyengébb szabályozást a jogalkotó azzal kívánta kompenzálni, hogy a járásbíróósági hatáskörre jellemző értékhatárt vezette be az eljárásban, mint igényérvényesítési maximumot.^[17]

Az önálló fizetési meghagyásos eljárás jogi természetét tekintve tehát egy peren kívüli egyszerűsített eljárás volt. Érdekesség az osztrák polgári eljárásjogi

[11] Helmreich, 1995, 127.

[12] 1873. április 27-i törvény, RGBl Nr. 67.

[13] Helmreich, 1995, 128.

[14] Das einfache eigenständige Mahnverfahren.

[15] Fasching, 1962, Kommentár a Mahngesetz 1. §-ához.

[16] Lásd erről: Röher, 1934, 4.

[17] Pollak kifejti, hogy az eljárás legfőbb jellemzője a hitelező és az adós közötti vita kizárása/kizárt-sága. (Pollak, 1932, 759.)

szabályozásban, hogy az eljárás ezen önálló, peren kívüli jellege ellenére viszonylag hamar, már 1895-ben a Polgári perrendtartásba került, megszüntetve az önálló törvényi szabályozását.^[18]

Az eljárásban a hitelező pénzkövetelést és egyéb igényeket is érvényesíthetett, ha a további eljárási feltételek teljesültek. A követelésnek lejártnak kellett lennie, és peres úton érvényesíthetőnek. Tehát kizárták azokat az igényeket az eljárásból, melyek időelőttiség okán még nem, vagy egyáltalán nem érvényesíthetők polgári perben. A jogalkotó továbbá értékhatár bevezetésével is korlátozta az eljárásban érvényesíthető igények körét, és a járásbíróságok hatáskörébe tartozó pénz és egyéb követelések értékhatárát határozta meg felső küszöbként az eljárás számára is. Az érvényesített igény emellett nem függhetett fennálló ellenszolgáltatástól, és a hirdetményi kézbesítés szükségessége is kizárta az eljárás igénybe vételét.^[19]

Az eljárást a hitelező kérelme indította meg, melyet szóban és írásban is előterjeszthetett.^[20] A kérelem tartalmát tekintve megállapítható, hogy az általános tartalmi követelményeken kívül (kérelmező, adós adatai) a követelés összegét és jogalapját kellett benne megjelölni. A jogalap tekintetében elvárás volt egy rövid és egyértelmű leírása a jogi alapot képező tényállásnak.^[21] Jogi szakmai közreműködést nem kívánt meg a szabályozás a kérelem előterjesztéséhez, maga a kérelem a keresetlevélhez képest kevesebb elemet tartalmazott, egyszerűbb volt. Azt sem kívánta meg a kérelmezőtől, hogy az igényének nem vitatott voltát valószínűsítse.^[22]

A fizetési meghagyás kibocsátására a járásbíróságoknak volt hatásköre, az eljárásban érvényesíthető igények felső értékhatárának alkalmazásával a hatáskör kizárólag a járásbíróságokon jelenhetett meg. Az illetékesség tekintetében a polgári peres eljárásban érvényesülő általános és különös illetékességi szabályokat kellett alkalmazni.^[23] A kibocsátást megelőző eljárásában a bíró megvizsgálta a hatáskörének és illetékességének fennállását, és a kérelem megalapozottságát. Ez egy okozatossági vizsgálatot jelentett. A kérelmezőnek a kérelmében röviden és lényegre törően meg kellett jelölnie a kérelem jogi alapját, a tényállást. Ezt vizsgálta meg a bíró, és ha fennállt a kérelem és az előadott tényállás között az okozati összefüggés, a kötelezett meghallgatását mellőzve döntött a fizetési meghagyás kibocsátásáról. Amennyiben a kérelem nem felelt meg a kibocsátás feltételeinek, a bíró visszautasította azt. Ilyen esetben 8 napon belül újra előterjeszthető volt a kérelem, azaz a kérelem jogi hatályait fenn lehetett tartani szabályszerű, határidőn belül történő benyújtással.^[24] A kibocsátott fizetési meghagyásban a kötelezett megkapta azon kötelező tájékoztatást, hogy a meghagyás kézhezvételétől számított 14 napon belül teljesítheti a meghagyásban foglalt kötelezettséget, vagy ugyanezen határidőn belül ellentmondással támadhatja meg a fizetési

[18] Mothes, 1908, 4.

[19] Helmreich, 1995, 129–130.

[20] Mahngesetz 4. §.

[21] Helmreich, 1995, 130.

[22] Fasching, 1962, Kommentár a Mahngesetz 2. §-ához.

[23] Mahngesetz 2. §.

[24] Mahngesetz 5. §.

meghagyást, és ezáltal elháríthatja annak joghatását, azaz a kötelezettség jogerőre emelkedését és kikényszeríthetőségét.^[25]

A fizetési meghagyás jogi természete lényegében egy bírósági határozat (végzés) természetét követi, ez azonban sem a Mahngesetzből, sem a jogirodalomból nem állapítható meg. A joggyakorlatban azonban ez semmilyen problémát sem idézett elő, az eljárás rendszerét a mulasztási ítéletekre vezették vissza. Tehát a bíróság a kötelezettet a fizetési meghagyással felszólítja a kötelezettség teljesítésére, és ha nem reagál egyik fenti módon sem, akkor mulasztást követ el, ami megalapozza a kötelezettségének kikényszeríthetőségét, a meghagyás jogerős lesz, és végrehajtható.^[26]

Egy probléma azonban mégis kimutatható, bár ez inkább a jogirodalomban vetődött fel: Nem okoz-e problémát a fizetési meghagyásos eljárásban, ha a kötelezett nem mulasztást követ el, hanem hallgatólagosan ismeri el a meghagyásban foglalt követelést?^[27] Az elismerés mellett azonban a kötelezettnek teljesítenie is kellene, vagy legalább részletekben történő teljesítés iránt a bírósághoz vagy a kérelmezőhöz kellene fordulnia. Így ha ellentmondást, vagy egyéb kérelmet nem terjeszt elő, és nem is teljesít, a meghagyás mint mulasztási ítélet működőképese eljárási megoldásnak tekinthető.

A kötelezett rendelkezésére álló ellentmondás egyszerű védekezési eszköz volt, indokolni sem kellett, hatása azonban erős volt, ugyanis a határidőben előterjesztett ellentmondás nyomán a fizetési meghagyás elveszítette „erejét”.^[28] A kötelezettség egy részének a vitatása is elégséges volt az egész meghagyás negligálásához, mivel maga az igény vitatottá válása a fizetési meghagyásos eljárás befejezését jelentette. Az eljárást nem követte automatikusan polgári peres eljárás, így ha a kérelmező a követelését továbbiakban is érvényesíteni kívánta az adósával szemben, polgári peres eljárást kellett indítania keresetlevél előterjesztésével.^[29]

Így az egyszerű önálló fizetési meghagyásos eljárás valóban egyszerűsített eljárás volt, alkalmas arra, hogy az igény érvényesítésével az elévülést megszakítsa,^[30] ellentmondás hiányában jogerős bírósági határozatként a követelés tekintetében végrehajtást biztosított, azonban ellentmondás esetén már nem eredményezett polgári peres átmenetet, a pert külön kellett megindítani a kérelmezőnek.

2. Mahnklageverfahren

Az önálló fizetési meghagyásos eljárás azon hiányosságára tekintettel, hogy ellentmondás esetén nincsen automatikus polgári peres folytatása az igény érvényesítésének, alakították ki ezt a speciális fizetési meghagyásos eljárást, melynek

[25] Mahngesetz 6. §.

[26] Helmreich, 1995, 131.

[27] Helmreich, 1995, 131-132.

[28] Mahngesetz 9. §.

[29] Helmreich, 1995, 132.

[30] Mahngesetz 13. §.

legfőbb megkülönböztető eleme az ún. Mahnklage. Ekkor a bíróság a jogvitát ugyancsak fizetési meghagyásos eljárásban kívánta elintézni, de nem egy önálló egyszerűsített eljárásban, hanem magában a rendes peres eljárásban. Az így alkalmazott fizetési meghagyásos eljárásokra is vonatkoztak a Mahngesetz 1–18. §-ai, tehát a fizetési meghagyásos eljárási sajátosságok jelen voltak, az alkalmazás keretét azonban a polgári peres eljárás adta. A Mahnklageverfahren legfőbb sajátossága így abban mutatható ki, hogy a kérelmező a fizetési meghagyás kibocsátását a keresetlevelében kérte a bíróságtól.^[31]

Az osztrák Mahngesetz alapján a fizetési meghagyásos eljárás ezen típusa szabadon választható volt.^[32] Az eljárás fakultatív voltáról mégsem beszélhetünk, ugyanis a fizetési meghagyás kibocsáthatóságára vonatkozó feltételeknek nem csupán egy önálló egyszerűsített eljárásban, hanem magában a polgári perben kellett teljesülniük.^[33] Mielőtt a bíróság döntött volna arról, hogy fizetési meghagyást bocsát ki, megvizsgálta a kibocsátás formai és tartalmi feltételeinek teljesülését, és ha ezek fennálltak, kibocsátotta a felperes kérelmére a fizetési meghagyást azzal a záradékkal, hogy „ellentmondás esetén a további eljárásra a polgári peres eljárás szabályai vonatkoznak”.^[34] Amennyiben a bíróság nem látta teljesülni a fizetési meghagyásos eljárás feltételeit, a meghagyás kibocsátására irányuló felperesi kérelmet visszautasította, és a rendes polgári per szabályai szerint tárgyalást tűzött és lefolytatta a peres eljárást.^[35] A keresetlevelet és benne a fizetési meghagyás kibocsátására irányuló kérelmet az alperesnek mindkét esetben kézbesítették.^[36]

A fizetési meghagyással szemben az alperes ugyanúgy megkapta az azonnali védekezés lehetőségét, mint az önálló eljárásban: ellentmondással támadhatta meg a meghagyást. A határidőn belül előterjesztett ellentmondás – melyet szóban és írásban is előterjeszthetett – hatályon kívül helyezte a fizetési meghagyást.^[37] A Mahnklageverfahren azonban ekkor nem ért véget, hanem azonnal megkezdődött a rendes polgári peres eljárás, és annak a perfelvételre vonatkozó eljárása.^[38]

Ellentmondás hiányában a fizetési meghagyás jogerőre emelkedett. Olyannak minősült, mint a jogerős mulasztási ítélet, bár erre kifejezett utalást nem tartalmazott a szabályozás.^[39] Az ún. hallgatóságos elismerés fikcióra ebben a fizetési meghagyásos eljárásban nem volt szükséges visszautalni, mivel a felperes által állított tényeket az alperes mulasztása nyomán fogadták el valósnak, tehát tiszta mulasztás alapú határozat született. Az egyszerű önálló fizetési meghagyásos eljárás kapcsán is találkozhat-

[31] Helmreich, 1995, 133.

[32] Mahngesetz 19. §.

[33] Helmreich, 1995, 133–134.

[34] Mahngesetz 19. §.

[35] Mahngesetz 19. §.

[36] A kézbesítéssel beállt az alperes perfüggősége. Lásd ehhez: Fasching, 1962, Kommentár a Mahngesetz 19. §-ához.

[37] Pollak, 1932, 762.

[38] Mahngesetz 19. §.

[39] Mothes nézete szerint a Mahnklageverfahren olyan, mint a fizetési meghagyásos eljárás és a mulasztási eljárások egyesülése. Lásd erről: Mothes, 1908, 23.

tunk a mulasztáson alapuló marasztalás indokolással, azonban abban az eljárásban nagyobb hangsúlyt kapott a tényállás részletes feltárása a kérelem elemei körében, és elutasította a bíróság a kérelmet az okozatossági vizsgálat nyomán, ha a kérelmező által megjelölt tényállás és a követelés nem állt egymással összefüggésben.^[40]

A Mahnklage-modell előnye egyértelmű az önálló fizetési meghagyásos eljárás-szal szemben: gyorsabbá tette a kérelmezők végrehajtási jogcímhez jutását. A kötelezett ellentmondása nem ez eljárás megszüntetését, hanem az igény polgári perben történő elbírálását indította el. A nagyszámú igénybe vétel nyomán az 1983-as ZPO Novella egyedüli fizetési meghagyásos megoldásként nevesítette, megszüntetve az osztrák fizetési meghagyásos eljárások dualizmusát.^[41]

3. Az 1983-as ZPO Novella és az osztrák fizetési meghagyásos eljárás

Az 1895-ös ZPO a polgári eljárások tekintetében a szóbeliség érvényre juttatását tartotta alapelvnek. Az írásbeli vitarendezésre a járásbíróságokon egyáltalán nem adott lehetőséget, a törvényszékeken is kizárólag a szóbeli perelőkészítő tárgyalást követően lehetett írásbeli eljárást lefolytatni. A tiszta szóbeliség elve azonban azzal a kötelezettséggel, hogy a bíróság előtt meg kell jelenni, az 1980-as évekre már nem volt hatékony, nem szolgálta a jogkeresők érdekeit. Mivel a jogalkotó a '80-as évek elejétől a polgári peres eljárások gyorsításának és egyszerűsítésnek lehetőségeit is vizsgálta, kifejezetten a járásbírósági eljárások felépítésében kereste azon megoldásokat, melyek a fenti célokat képesek megvalósítani.^[42] Így vetődött fel a járásbírósági eljárásokban a perelőkészítő tárgyalás megszüntetésének lehetősége, és ezzel együtt választás elé került a jogalkotás: vagy kidolgoznak egy új perrendet a járásbíróságok számára, új eljárási szabályozást vezetve be, vagy eleve elvetik a szóbeli peres eljárásokat, és a már működő Mahnklageverfahren megoldást erősítik meg, szélesítik ki. Az 1983-as Novella a második utat választotta.^[43]

Mit jelentett mindez a fizetési meghagyásos eljárások számára? A járásbíróság hatáskörébe tartozó jogvitákban minden olyan keresetlevél esetében, amelyben pénzkövetelést érvényesítettek, a keresetlevél megvizsgálását követően – perfelvételi tárgyalás kitűzése helyett – fizetési meghagyást kellett kibocsátani.^[44] Csak a fizetési meghagyás ellen előterjesztett alperesi védekezés (panasz) esetén lehetett a szóbeli tárgyalást kitűzni, a rendes peres eljárást megkezdeni. Az osztrák jogalkotó a fizetési meghagyásos eljárás reformjától várta a bírósági munkateher és a költségek csökkentését.^[45]

[40] Helmreich, 1995, 134–135.

[41] Helmreich, 1995, 135.

[42] Kalmus, 1986, 6.

[43] Helmreich, 1995, 135–136.

[44] Ballon, 1999, 23.

[45] Helmreich, 1995, 136.

Ekkor jelent meg egy további új eleme is az eljárásnak, ugyanis megvalósulhatott a fizetési meghagyások automatizált rendszerben történő kibocsátása. 1986. január 1-jétől vezették be Ausztriában a kötelező és automatizált fizetési meghagyásos eljárást, mely az Innere Stadt Wien kerületi bíróságon kezdte meg működését. A végleges és teljesen automatizált adatfeldolgozáson alapuló rendszer 1955-ben valósult meg és kezdett működni.^[46]

Az egyfokú és kötelező fizetési meghagyásos eljárás 1983-as bevezetése nyomán a járásbírók előtt jogviták két részre bonthatók: egyik részükben egyéb, azaz nem pénzkövetelések érvényesítése történik. Itt a rendes polgári peres eljárást szabályait követve a perfelvételi tárgyalás kitűzésével indul meg az eljárás.^[47] Az eljárások másik részében, ahol kizárólag pénzkövetelést érvényesít a felperes, a bíróság köteles fizetési meghagyást kibocsátani, azaz Mahnklageverfahren valósul meg, de nem a felperes kérelmére, hanem hivatalból.^[48]

Amennyiben önálló egyszerűsített eljárási modellben szabályozzák a fizetési meghagyásos eljárásokat, akkor a kötelező igénybevétel előírása a kérelmezőre telepíti a feladatot. Megállapíthatjuk a változások eredményeképpen, hogy az osztrák megoldás a hivatalbóli és kötelező fizetési meghagyásos eljárással a bíróságot tekinti a kötelezettség címzettjének, a bíróságnak kell a hozzá érkező keresetlevelek közül a fizetési meghagyás kibocsátási feltételeinek megfelelőt kiválasztani és hivatalból alkalmazni a meghagyás kibocsátását.^[49]

Az 1983. évi ZPO Novella nyomán a felperes által előterjesztett igény akkor felelt meg a fizetési meghagyás kibocsátás feltételeinek, ha az kizárólag pénzkövetelés érvényesítésére vonatkozott, a követelés nem haladhatta meg a meghatározott értékhatárt, polgári peres úton érvényesíthető és esedékes volt. A kötelezett ismeretlen helyen léte, valamint a követelés ellenszolgáltatástól való függése kizárta az eljárás alkalmazását.^[50] Az eljárásban érvényesíthető igények körét ténylegesen az értékhatár szabályozás határolta be, ezáltal lehetett pontosabban meghatározni a fizetési meghagyásos eljárás alkalmazási körét.^[51]

4. Az osztrák fizetési meghagyásos eljárás és az értékhatárok

Az eljárásban szabályozott értékhatár folyamatosan változott a strukturális változások előtt és mellett is, azonban mindig felső értékhatárként, tehát az eljárásban történő igényérvényesítés felső korlátjaként volt jelen. Az alkalmazott értékhatárt meghaladó pénzkövetelések esetében fizetési meghagyás kibocsátásának nem volt helye, rendes polgári peres eljárást folytatott le a bíróság.

[46] Lásd erről részletesen: Lechner, 1991.; Gottwald-Veifhues, 2004, 792.; Molnár, 2014, 79–80.

[47] Ballon, 1999, 23.

[48] ZPO 448. §.

[49] Helmreich, 1995, 137.

[50] Osztrák ZPO 448. §.

[51] Helmreich, 1995, 139.

1983-ig a járásbírósi hatáskörbe tartozó igények képezték az eljárás alkalmazhatósági korlátját, így a járásbírósi hatáskörébe tartozó pénzkövetelések értékhatára egyben a fizetési meghagyásos eljárások alkalmazásának felső értékhatárát is jelentette.^[52] Ezen értékhatáron azonban folyamatosan és gyakran változtattak pozitív irányban.^[53] 1976-ban már 30 ezer Schillingről beszélhetünk, mely ekkor is egyben a járásbírósi hatáskör felső határa volt. Az 1986-os ZPO Novella (az 1989-es Novellával együtt) két lépcsőben 50 ezer, majd 75 ezer Schillingben határozta meg a járásbírósi hatáskörét, és így a fizetési meghagyásos eljárás igénybe vételének értékhatárát.^[54] 1993. július 1-től 100 ezer Schillingről beszélhetünk.^[55]

2002-re 130 ezer Schilling lett az értékhatár, amelyet a 2002-es ZPO Novella már Európában jelenített meg (ez 10 ezer Eurónak felelt volna meg), és meg is emelte 30 ezer Euróra. Ezzel ki is lépett az osztrák szabályozás a járásbírósi hatáskör és a fizetési meghagyásos eljárás alkalmazásnak összekapcsolásából. A megemelt értékhatár már a törvényszéki perrendbe tartozó pénzköveteléseket is érintette, és ezáltal megvalósította a kötelező fizetési meghagyásos eljárást mind a járásbírósi, mind a bírósági szervezet második szintjén álló törvényszékek előtt is.

2009-től 75 ezer Euró Ausztriában a fizetési meghagyásos eljárás felső értékhatára.^[56] 2013. január 1-jétől a járásbírósi hatáskör is kiszélesedett, amely annyiban hatott ki az ekkor már 75 ezer Euróig kötelező fizetési meghagyásos eljárásokra, hogy 15 ezer Eurót meg nem haladóan a járásbírósi hatáskörébe, e fölött a törvényszékek hatáskörébe tartozik a fizetési meghagyás kibocsátása.

Az alkalmazott felső értékhatár és az eljárás igénybe vételének szabadsága tekintetében az 1983. évi ZPO Novella jelentette a változást. 1983-ig az eljárás szabadon választható eszközként – a dualista modell alapján két eljárási megoldást is kínálva – állt az igényérvényesítő rendelkezésére. 1983 óta az eljárás a rendes polgári peres eljárás részeként kötelezően lefolytatásra kerül, ha a felperes által érvényesített igény teljesíti a fizetési meghagyás kibocsátásának feltételeit. A bíróság hivatalból, kötelezően meghagyás kibocsátásával reagál a felperes kérelmére.

III. A MAGYAR FIZETÉSI MEGHAGYÁSOS ELJÁRÁS – AZ ELJÁRÁS TÖRTÉNETE, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ ÉRTÉKHATÁROKRA ÉS AZ IGÉNYBEVÉTELRE

A fizetési meghagyásos eljárást bírósági nemperes eljárásként az 1893. évi XIX. törvénycikk honosította meg Magyarországon. A jogintézmény alapvető célja az előreláthatóan nem vitatott pénzkövetelések gyors nemperes eljárás útján való

[52] Mind az 1873. évi Mahngesetz, mind az 1895. évi ZPO ekként szabályozta az eljárást.

[53] Mayr, 1995, 321.

[54] Mayr, 1995, 323.

[55] Helmreich, 1995, 138-139.

[56] https://e-justice.europa.eu/content_order_for_payment_procedures-296-at-hu.do?member=1 (2018. 04. 20.)

érvényesítése volt. Az önként nem, de csekélyebb hatósági kényszer hatására teljesítő adóssal szemben a jogrendnek biztosítania kellett egy olyan eljárást, amelyben a hitelező gyorsan és a lehető legkevesebb költséggel res iudicatahoz jut.^[57]

Az eljárás alkalmazási körét pénzösszeg fizetésére, határozott mennyiségű helyettesíthető dolgok és értékpapírok szolgáltatása irányuló követelések képezték. A követeléseknek egyben rendelkezni kellett a bíróság előtt érvényesíthetőség feltételével is, ugyanis per esetén vagy sommás eljárás alá tartoztak, vagy közösségi bíróság elé utalhatók voltak.^[58]

Az eljárásban a hitelező kérelmet intéz a bírósághoz, amelyben mindössze a követelés szabatos meghatározásához szükséges adatokat kell előterjesztenie. A bíróság – az ellenfél meghallgatásának mellőzésével – fizetési meghagyást bocsát ki, melyben az (állítólagos) adóst a követelés kielégítésére utasítja. Az adósnak lehetősége van záros határidő alatt a fizetési meghagyásnak ellentmondani anélkül, hogy ellentmondását indokolnia kellene. Ellentmondás hiányában a meghagyás előlegesen végrehajtható bírói határozattá, majd jogerős bírói ítéletté válik. Ellentmondás esetén a fizetési meghagyás erejét veszti, az ügy a peres eljárás szabályai szerint bírálendő el.^[59]

A fizetési meghagyás kibocsátása kizárólag a királyi járásbíróságok hatáskörébe tartozott,^[60] emellett értékhatár alkalmazásával is behatárolták az igénybe vételét: 1000 koronát meg nem haladó pénzösszeg fizetésére, 1000 korona értéket meg nem haladó határozott mennyiségű helyettesíthető dolog vagy értékpapír szolgáltatására irányulhatott.^[61] Az 1000 korona alkalmazása speciális volt a tekintetben, hogy a járásbíróság előtt érvényesíthető igények felső határa is volt egyben, így a peres és a fizetési meghagyásos eljárásban is ugyanazon felső értékhatárral kellett számolni.

Az 1911. évi I. törvénycikkben szabályozott Polgári perrendtartásunk nyomán a fizetési meghagyásos eljárás elveszítette önálló törvényi szabályozását, a perrendtartás Nyolczadik Czímében került elhelyezésre. A szabályozás tartalmát tekintve is következtek be változások, ugyanis a jogirodalomban rámutattak arra, hogy az 1893. évi XIX. törvénycikk szerinti eljárást csekély mértékben vették igénybe. Ennek legfőbb okát az ellentmondás egyszerű voltában látták. Az adós részére megkönynyített ellentmondás, mint jogorvoslat nyomán a fizetési meghagyásos eljárás nem teljesíthette perelhárító szerepét.^[62]

Az eljárás alapvető szabályai azonban tovább éltek a polgári perrendtartásban is. Szembetűnő változás az eljárás alkalmazási körének meghatározása kapcsán, hogy eltűnik a kifejezett felső küszöbértékre vonatkozó rendelkezés, melynek nyomán arra a következtetésre juthatnánk, hogy az eljárást minden esetben választható igény-

[57] Szécsényi-Nagy, 2013, 785.; Harsági, 2012b, 223–224.

[58] 1893. évi XIX. tc. 1. §.

[59] 1893. évi XIX. tc. Általános indokolása.

[60] 1893. évi XIX. tc. 2. §.

[61] 1893. évi XIX. tc. 1. §.

[62] Térty, 1927, 183–184.

érvényesítési eszköznek tekinthetjük. Az 588. §-ban található rendelkezés azonban továbbra is alkalmaz egy korlátozást, ugyanis kizárólag járásbírói hatáskörben engedi meg a meghagyások kibocsátását.^[63] Ezáltal a szabályozás elve változatlan, a járásbírói hatáskör és annak felső értékhatára képezi a fizetési meghagyásos eljárásban érvényesíthető igények értékhatárát is, csupán az 1893. évi törvénycikk 1. §-a által alkalmazott kettősség (1000 korona és járásbírói hatáskör) szűnt meg. Itt utalnunk kell arra, hogy a járásbírói hatáskör esetében a hatáskör felső értékhatára is emelkedett, 2500, majd 3000 korona értékben került meghatározásra.^[64]

1. Az első változás: az 1930. évi XXXIV. törvénycikk és a fizetési meghagyásos eljárás értékhatárai

Az eljárás szerkezetét és alkalmazhatóságát érintő következő mérföldkő a törvénykezés egyszerűsítéséről szóló 1930. évi XXXIV. törvénycikk volt, mely részben eltörölte az eljárás alternatív jellegét, és pert megelőző, perpótló eljárássá változtatta.^[65] A megújult fizetési meghagyásos eljárás igénybe vétele 400 pengőt meg nem haladó pénzkövetelések tekintetében kötelező lett.^[66] Az 1930. évi szabályozás a járásbírói hatáskör tehermentesítését tekintette legfőbb céljának, és ehhez eszközként a fizetési meghagyásos eljárások igénybe vételére vonatkozó szabályokat használta fel: kiemelte a pénzköveteléseket az érvényesíthető igények köréből, és itt 400 pengőt meg nem haladóan kötelezővé vált az eljárás, 400 pengőt meghaladó, de még járásbírói hatáskörbe tartozó pénzkövetelések tekintetében a hitelező választása határozta meg az eljárás lefolytatását. A helyettesíthető dolgok és értékpapírok esetében nem kívántak külön értékhatárt alkotni és az eljárást kötelezővé tenni, így ezek körében tovább élt az eljárás választhatósága és a járásbírói hatáskör, mint felső értékhatár.^[67]

Az 1952. évi III. törvény fenntartotta az eljárás perrendtartásbeli szabályozását (XIX. fejezet), és az 1930. évi törvénycikket követő változásokat. Így élt tovább az 5000/1946. (VIII. 1.) IM rendelet által meghatározott új kötelező igénybevételei értékhatár (1000 Ft), és 5000 Ft-ra emelkedett a helyi bíróság hatáskörébe tartozó ügyek felső értékhatára is, amely változatlanul a fizetési meghagyásos eljárások felső értékhatáraként volt jelen.^[68]

[63] „Fizetési meghagyás útján érvényesíthetők azok a követelések, a melyek készpénzfizetésre vagy helyettesíthető dolgok avagy értékpapírosok szolgáltatására irányulnak, ha per esetére a járásbírói hatáskörébe tartoznak.” Lásd 1911. évi I. tc. 588. §.

[64] Szécsényi-Nagy, 2013, 786.; Harsági, 2012b, 229.

[65] Szécsényi-Nagy, 2013, 786.

[66] 1930. évi XXXIV. tc. 49. §; A koronában való értékszámítás helyett 1927. január 1.-től a pengő értékben történő számítás lépett, melynek során 12.500 koronát egy pengőnek kellett számítani. Lásd erről: 1925. évi XXXV. törvénycikk 17. §.

[67] Részletes indokolás az 1930. évi XXXIV. törvénycikk 49. §-ához.

[68] 5000/1946. (VIII. 1.) IM rendelet 1. § és 1952. évi Pp. 313. §.; 1952. évi II. törvény 23. § b. pont (Közlönyállapot).

Kisebbségi módosítások azonban jellemezték az eljárást, így egyszerűbb lett az alkalmazási köre (pénz fizetése vagy ingó dolog kiadása), a járásbírói hatáskörbe tartozó követelések (pozitív meghatározás) helyett negatív került megfogalmazásra a hatásköri korlátozás: a megyei bíróság hatáskörébe tartozó követelések fizetési meghagyás útján nem érvényesíthetők.^[69] A szabályozás tartalma azonban változatlan volt, jellemezte egy kötelező igénybevitelre vonatkozó és egy felső értékhatár is.

Az I. Pp. Novella jelentős változást hozott a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmek bíróság általi elintézése tekintetében, ugyanis felhatalmazta az eljáró bírót arra, hogy a kérelem tartalmának mérlegelése mellett eldöntse, valóban fizetési meghagyást bocsát-e ki, vagy keresetlevélként értékeli a fél kérelmét és peres eljárásban bírálja el az igényt.^[70] Mind a kötelező, mind a választható eljárási körben érvényesült a bíróság ezen jogosultsága, azaz az egyszerűsített eljárást hivatalból mellőzhették, ha nyilvánvalóan számítani kellett az ellentmondás előterjesztésre és a peres folytatásra.^[71]

A III. Pp. Novella 1973-tól újabb emelkedést idézett elő az eljárás kötelező igénybevitelét meghatározó értékhatár tekintetében, azt 5000 Ft-ban határozta meg.^[72] Az értékhatárok folyamatos emelkedése mutatható ki a rendszerváltást követően is: az 1992. évi LXVIII. törvény nyomán 50 ezer Ft^[73], az 1995. évi LX. törvénnyel 100 ezer Ft^[74], és 1998. január 1-től 200 ezer Ft.^[75]

2. A második változás: A felső értékhatár eltűnése 1993-tól

A kötelező értékhatár emelkedése mellett azonban változás következett be a felső értékhatár alkalmazása kapcsán, ugyanis 1993-tól megszűnt a járásbírói hatáskörbe tartozó ügyekre történő korlátozás, így mind a helyi, mind a megyei bíróságokon, és 1995-től a munkaügyi bíróságok hatáskörébe tartozó pénzkövetelések

[69] 1952. évi Pp. 313. §.

[70] 1954. évi VI. törvény 81. §.

[71] Szécsényi-Nagy, 2013, 786.

[72] 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 54. §.; Ekkor a helyi bíróságok hatáskörét már a vagyoni jogi ügyek tekintetében 300.000 Ft-os felső igényérvényesítési érték határozta meg. 1954. 08. 01. és 1979. 12.31. között 10 ezer Ft-ról emelkedett meg ezen érték 300 ezer Ft-ra. Az 1979. évi 31. tvr. 2. §-a vezette be a Pp. 23. § (1) bekezdés a) pontjába a helyi bíróság és a megyei bíróság hatáskörének határáként az 1 millió Ft-os értéket.

[73] 1992. évi LXVIII. törvény (V. Pp. Novella) 16. § (1) bek.

[74] 1995. évi LX. törvény 26. §.

[75] 1997. évi LXXII. törvény 33. § (2) bek.; A helyi bíróság hatáskörébe tartozó vagyoni jogi igények felső értékhatára tekintetében is kimutatható az emelkedés: 1989. 12. 11-től már 3 millió Ft. (1989. évi XLII. törvény 17. § (1) bek.), 1993. január 1-től 10 millió Ft. (1992. évi LXVIII. törvény 4. § (2) bek.), 2003. 07.01-től 5 (1999. évi CX. törvény 7. §), majd 2011. 03. 01.-től 10 millió Ft (2010. évi CLXXXIII. törvény 101. §). 2012. 08. 01.-től él a jelenleg is érvényesülő 30 millió Ft-os értékhatár. (2012. évi CXVII. törvény 16. § a) pont.

és ingó dolgok kiadása körében is^[76] alkalmazhatóvá vált a fizetési meghagyásos eljárás.

1995-től tehát fizetési meghagyásos eljárásunkat egy értékhatár jellemezte, mely a kötelező igénybevétel körét határozta meg. Ezen értéket meghaladó pénzkövetelések és ingó dolog kiadása iránti igények felső értékhatárra és hatásköri szabályokra tekintet nélkül voltak igénybe vehetők. Tehát mind tárgyát, mind értékét tekintve korlátlaná vált a vagyoni igények nemperes úton történő érvényesíthetősége.^[77]

A 2008. évi XXX. törvény több ponton is lényeges változást hozott az eljárás szabályozásában. Kizárta a bíróság I. Pp. Novella által 1954-ben megteremtett mérlegelési lehetőségét a kérelmek tekintetében, megszüntette a bíróság hivatalbóli perré alakítási jogosultságát. Jelentősen megemelkedett (egymillió forintra) e törvény nyomán az eljárás kötelező igénybevételének értékhatára. 2010. június 1-től az eljárás szabályozási helyében, szerkezetében és az eljáró hatóság tekintetében is eddigi legjelentősebb módosításán esett át: visszanyerte önálló törvényi szabályozását, elektronikus eljárási elemek megjelenésével lehetővé vált a kérelmek elektronikus úton történő előterjesztése és elintézése, az eljárás a közjegyző hatáskörébe került, és az érvényesíthető igények köre a pénzkövetelésekre szűkült le.^[78]

Az eljárás igénybe vétele tekintetében ekkor kimutatható, hogy az egymillió forintot meg nem haladó pénzkövetelések esetében kizárólag fizetési meghagyásos eljárás, illetve a törvény 3. §-ában meghatározott alternatívaként szolgáló eljárások álltak rendelkezésre, és felső értékhatár továbbra sem jellemezte.

3. változás: A felső értékhatár visszatérése

2011-ben azonban az Fmhtv. módosítása nyomán a jogalkotó egy felső küszöbérték szabályozása mellett tette le a voksát. A törvény 3. § (4a) bekezdésében helyezte el azon rendelkezést, miszerint nem érvényesíthető fizetési meghagyásos eljárás útján az a pénzkövetelés, melynek összege a 400 millió Ft-ot meghaladja.^[79] Ezáltal 2011-től eljárásunkat újra két értékhatár jellemezte: kötelező egymillió forint értékű, valamint egy felső értékhatár (400 millió Ft).

Az új polgári perrendtartás nyomán a fizetési meghagyásos eljárás kötelező értékhatárának növelése iránti igény hamarabb jelentkezett a jogalkotási folyamatban, mint a peres és nemperes eljárás szabályainak átgondolása iránti igény. Így már 2014-ben tanulmány vetette fel az értékhatár emelés témáját,^[80] majd a 2016 szeptemberében nyilvánossá váló T/11900 számú törvényjavaslat 254. § (1) bekezdésé-

[76] 1995. évi LX. törvény.

[77] Szécsényi-Nagy, 2013, 787.

[78] 2009. évi L. törvény (Fmhtv.) a fizetési meghagyásos eljárásról; Harsági, 2012b, 234.

[79] 2011. évi CLXXX. törvény a bírósági végrehajtással kapcsolatos és egyéb igazságügyi tárgyú törvények módosításáról 80–83. §.

[80] Reviczky – Szécsényi-Nagy, 2014, 620–622.

ben megjelent egy 3 millió Ft-os értékhatár.^[81] Az Fmhtv.-t megelőzve, az új polgári perrendtartás vetítette előre a 2018 januárjával bekövetkező változást. Ekkor azonban módosult a fizetési meghagyásos eljárásban 2011 óta érvényesülő felső határ is, 400 millió Ft helyett 30 millió Ft-ban határozták meg az eljárás igénybe vételének felső értékhatárát.^[82] Tekintettel arra, hogy 2012 óta a járásbíróóságok és törvényszékek közötti hatásköri megosztás alapja ugyancsak 30 millió Ft a vagyoni jogi ügyek esetében, megállapíthatjuk, hogy a fizetési meghagyásos eljárás szabályozási rendszere visszatért az 1993 előtti elvhez: a járásbíróóság hatáskörébe tartozó igények esetében van helye fizetési meghagyás kibocsátásának.

IV. ZÁRÓGONDOLATOK – A VIZSGÁLAT EREDMÉNYEI

A kutatás során kimutattuk, hogy mindkét ország polgári eljárásjogában az eljárás bevezetését hatékonysági, egyszerűsítési és költségtakarékossági indokok vezérelték.

Az eljárás szerkezetében Magyarországon nem következett be alapvető változás. Az osztrák szabályozásban elsőként egy dualista rendszer (kettős alternatívát kínáló eljárások) volt jelen, majd 1983-tól a hatékonyabb modell – szabályainak változatlan-sága mellett – élt tovább.

Mindkét eljárás szabályozási helyét tekintve közös úton indul el, külön törvényi szabályozást nyertek, és meglehetősen hamar (az osztrák eljárás már 1895-től, a magyar 1911-től) a polgári perrendtartásban került elhelyezésre. Az osztrák fizetési meghagyásos eljárás jelenleg is a perrendtartás része, Magyarországon 2010-től újra külön törvény szabályozza az eljárást. Ennek háttere azonban nem az eljárás perhez kapcsolódó kevésbé szoros viszonya, hanem a nemperes eljárásban megjelenő közjegyzői hatáskörnek tudható be.

Kiindulópontunknak tekintettük az eljárásokban az értékhatár alkalmazását. Ennek kapcsán megállapíthatjuk az értékhatár folyamatos emelkedését. Az értékhatár alkalmazás lényege – Európai Uniói kitekintésünk alapján is – az, hogy a szabályozott érték az eljárás igénybe vételének felső határaként van jelen, az azt meghaladó követelések tekintetében kizárt az eljárás. Ausztria esetében konzekvensen érvényesül ezen elv. A magyar eljárás esetében a felső értékhatár alkalmazása kisebb megszakítással ugyancsak kimutatható, így 1893 és 1993 között, valamint 2011-től napjainkban is jelen van. E felső értékbeli korlátozás 1993–2011 között tűnik el teljesen, és bármely elsőfokú eljárásban (helyi bíróság, megyei bíróság és munkaügyi bíróság előtt is) kibocsátható a fizetési meghagyás.

Az eljárás igénybe vételének fakultatív vagy kötelező jellege kapcsán megállapíthatjuk, hogy Ausztriában 1893 és 1983 között az eljárás fakultatív volt, majd 1983-tól

[81] <http://www.parlament.hu/irom40/11900/11900.pdf> (2018. 04. 26.)

[82] Az Fmhtv. 3. § (3) bekezdésébe a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény hatálybalépésével összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi CXXX. törvény 74. § (2) bekezdése vezette be ezt a szabályozást.

jelenleg is kötelezően alkalmazandó eszköz a felső értékhatárt meg nem haladó pénzkövetelések esetében. A magyar eljárás igénybe vétele 1893–1930 között fakultatív, majd – az osztrák változásra tekintettel meglehetősen korán – 1930-ban bevezetésre kerül egy olyan értékhatár, mely jelenleg is megkülönböztető sajátossága fizetési meghagyásos eljárásunknak. Ekkortól elválik egymástól a felső értékhatár mint igénybevételi korlát és a kötelező alkalmazás értékhatára. Ezt követően a felső érték mellett, majd 1993–2011 között felső érték nélkül is, folyamatosan emelkedik az igénybevétel kötelező voltát megjelenítő értékhatár.

Mindkét vizsgált eljárás tekintetében megállapítható, hogy – eltérő időpontokban ugyan – mind a felső értéken belül, mind egy meghatározott köztes értékig kötelező eljárás bevezetésével a polgári peres eljárások kiváltását tűzte céljául a jogalkotás, a fizetési meghagyásos eljárás perpótló jellegét kívánta érvényre juttatni.

A fentiek nyomán legfontosabb kérdésünk továbbra is az, hogy eltörölhető-e az értékhatár, vagy legalább részben szabadon választható eszközzé alakítható-e az osztrák fizetési meghagyásos eljárás. Az osztrák szabályozásban a fizetési meghagyásos eljárás a rendes peres eljárás kereteiben, integráltan jelenik meg,^[83] meghatározott összeghatárt meg nem haladó pénzkövetelések iránti polgári peres keresetindítások szükségszerű első lépése, és – függetlenül a kérelmező akaratától, valamint a kötelezett ellentmondás benyújtásának valószínűségétől –, az igényt kötelező első lépésben fizetési meghagyásos eljárásban érvényesíteni. Az eljárást azonban már érte támadás erre tekintettel. Peter Mayr azon véleményét fejezte ki, hogy a 2009. évi ZPO Novella, mely már 75 ezer Euróban határozta meg az eljárás felső kötelező értékhatárát, nagyon meglepőnek tekinthető. Két tényező alapján jutott a szerző erre a következtetésre: egyrészt az európai fizetési meghagyásos eljárást létrehozó 1896/2006/EK rendelet értékhatár nélkülsége és az osztrák eljárás összhangjának hiányára hívta fel a figyelmet; másrészt az osztrák és európai polgári eljárásjog fejlődésére tekintettel értékelte önkényes megoldásnak az értékhatár meghatározást. További eljárási összefüggésre is rámutatott e körben, amikor kiemelte, hogy Ausztriában a folyamatosan emelkedő értékhatárokon belül nem bíró, hanem ún. Rechtspfleger bocsátja ki a fizetési meghagyásokat.^[84] Elbizonytalanítóan értékelte az értékhatárt emelő Novella jogalkotói indokolását is, ugyanis az a magasabb értékhatárra akként tekintett, hogy „nagyobb játéktere lesz a fizetési meghagyások kibocsáthatóságának”, miközben „játéktérről” csak akkor beszélhetnénk, ha az eljárás legalább valamely értékhatáron belül fakultatív igénybevételi szabályozást kapna.^[85]

A magyar eljárással kapcsolatban a szabadon választhatóság kérdése csak részben áll fenn, mivel eljárásunk a kötelező értékhatárt meghaladó pénzkövetelések tekintetében – a felső értékhatárig terjedően – szabadon választható. Nálunk a teljes fakultatív kérdés vethető fel. Az eljárás nem integrálódik a polgári peres eljárás

[83] Kormann, 2007, 35–36.

[84] Lásd erről részletesen: Habscheid, 2002, 210.; Molnár, 2014, 56–57.

[85] Mayr, 2009.

rendszerébe, nem a bíróság hatáskörébe tartozik 2010. június 1. óta. Ezáltal eljárási akadály nem lenne a teljesen fakultatív eljárás bevezetésének. Továbbá az eljárás mutatja azon hatékonysági elemeket, amelyek kötelező igénybevételi értékhatár nélkül is meggyőznék a jogosultakat a fizetési meghagyásos eljárás és a polgári per közötti választás során. Továbbá a Mayr által hivatkozott európai fizetési meghagyásos eljárásról szóló rendelettel való összhangra, és az európai polgári eljárásjog fejlődésére tekintettel a magyar eljárásban is indokolt lenne – a felső értékhatár megőrzése mellett – megszüntetni az eljárás kötelező jellegét.

IRODALOM

- Ballon, Oskar (1999): *Einführung in das österreichische Zivilprozessrecht, Streitiges Verfahren*. 9. Auflage. Graz, Leykam Buchverlagsgesellschaft mbH.
- Fasching, Hans (1962): *Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen, 2 Band*. Wien.
- Gáspárdy László (2011): A fizetési meghagyásos eljárás. In: Gáspárdy László (szerk.): *Polgári nemperes eljárások*. Miskolc, Novotni Kiadó, 125–139.
- Gottwald, Thomas-Veifhues, Wolfram (2004): Elektronischer Rechtsverkehr in Österreich. In: *MultiMedia und Recht* 12, 792–797.
- Habscheid, Walter (2002): Der Rechtspfleger in der Gerichtsorganisation. In: Schütze, Rolf A. (Hrsg.): *Einheit und Vielfalt des Rechts. Festschrift für Reinhold Geimer zum 65. Geburtstag*. München, C. H. Beck Verlag, 206–213.
- Harsági Viktória (2012a): A fizetési meghagyásos eljárások hasonlóságai és különbözőségei Európában. *Jogtudományi Közlöny* 1. szám, 1–11.
- Harsági Viktória (2012b): A magyar fizetési meghagyásos eljárás fejlődéstörténetének áttekintése 1893-tól napjainkig. In: *Iustum Aequum Salutare* 3–4. szám, 223–237.
- Helmreich, Heinz (1995): *Erscheinungsformen des Mahnverfahrens im deutschsprachigen Rechtskreis unter besondere Berücksichtigung des Mahnverfahrens in der Zivilprozessordnung und seiner Vorgängemodelle*. Köln-Berlin-Bonn-München, Carl Heymanns Verlag KG.
- Kalmus, Gerhard (1986): *Das obligatorische Mahnverfahren ab 1. Jänner 1986 mit automationsunterstützter Datenverarbeitung*. Wien, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung.
- Kormann, Johannes Maximilian (2007): *Das neue Europäische Mahnverfahren im Vergleich zu den Mahnverfahren in Deutschland und Österreich*. Jenaer Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft (JWV).
- Lechner, Herbert (1991): *Das gerichtliche Mahnverfahren in der Bundesrepublik Deutschland und in der Republik Österreich: unter besonderer Berücksichtigung der Verfahrensautomation durch Computereinsatz*. Dissertation. Augsburg.
- Mayr G., Peter (1995): *Rechtsschutzalternativen in der österreichischen Rechtsentwicklung unter besondere Berücksichtigung der Gemeindevermittlungsämter und Friedensgerichte sowie des gerichtlichen Vergleichsversuches und des vollstreckbaren Notariatsakten*. Wien, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung.
- Mayr, Peter G (2009): Die zivilverfahrensrechtlichen Neuerungen des Budgetbegleitgesetzes, <https://rdb.manz.at/document/rdb.tso.LIecolex20090704>

- Molnár Judit (2014): *A magyar fizetési meghagyásos eljárás az európai megoldások tükrében*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó.
- Mothes, Rudolf (1908): *Die Mängel des Mahnverfahrens*. Leipzig.
- Pollak, Rudolf (1932): *System des Österreichischen Zivilprozessrechtes mit Einschluss des Exekutionsrechtes*. 2. Auflage, Wien.
- Rák Viktor (2016): *Kommentár az európai fizetési meghagyásos eljárásról szóló rendelethez*. Budapest, Wolters Kluwer Lap- és Könyvkiadó.
- Rechberger, Walter H.-Kodek, Georg E. (2001): *Das Mahnverfahren in den Mitgliedstaaten der EU – Generalbericht*. In: Rechberger, Walter H.-Kodek, Georg E. (szerk.): *Orders for payment in the European Union*. Civil Procedure in Europe 4., Kluwer Law International. 1-16.
- Reviczky Renáta – Szécsényi-Nagy Kristóf (2014): *A közjegyzői eljárások és a közvetítői tevékenység mint alternatív vitarendezési módok, valamint ezek viszonya a polgári perhez*. In: Németh János – Varga István (szerk.): *Egy új polgári perrendtartás alapjai*. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, 618-636.
- Röher, Wilhelm (1934): *Das Mahnverfahren im deutschen Recht, im österreichischen Recht und im Entwurf einer Zivilprozessordnung von 1931*. Dissertation, Jena.
- Szécsényi-Nagy Kristóf (2013): *A fizetési meghagyásos eljárás*. In: Varga István (szerk.): *Polgári nemperes eljárások joga*. Második, átdolgozott kiadás. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó. 785-795.
- Térfy Gyula (1927): *A Polgári Perrendtartás törvénye és Joggyakorlata*. II. kötet, Budapest, Grill Károly Könyvkiadóvállalata.

Kalandozások egy régi fiákeren (írta és szerk.: Verő László, Fekete Sas kiadó)
Utazások Rezeda Kázmérral című fejezetének illusztrációja